

agreed in the work; it is proved that pedagogical management technologies are characterized by adaptation to different learning conditions, while preserving the goal-setting strategy, namely: systematic; manufacturability; manageable learning process; efficiency; performance, ability to develop and improve.

The basic approaches to the preparation of future music teachers for the management of vocal and choral groups of pupils' youth are presented, namely: synergetic, axiological, competence, communicative-constructive, activity-creative, analytical-informational. The key signs of management activity, including the whole laying, subjects of the vocal-choral process, characteristics of the vocal-choral process, support of the mode of life are revealed. The functions of the head of the vocal-choral collective are defined: goal-setting, organizational, prognostic, design, corporate, evaluative, managerial, controlling, creative. The further directions of research of the stated scientific task are agreed upon.

Key words: Key words: future teacher of music, vocal-choral training, team leadership, creative process management, methodological approaches.

Подано до редакції 13.12.2018.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. І.О.Топчіською

УДК 378.035

© 2018

Жукова О.А.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті дано аналіз системному, особистісному, особистісно-орієнтованому та компетентнісному підходам до розвитку соціальної компетентності студентів класичних університетів. Дано визначення поняттю «методологія», яке розглядається як система принципів, а також способів побудови й організації теоретичної та практичної діяльності.

Система принципів, що є основою зазначених підходів, дозволяє вирішити протиріччя, що виникають в процесі розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти як на рівні загальнонаукової методології, так і на рівні конкретно наукової методології й технологічного рівня під час організації та проведення наукового дослідження щодо розвитку соціальної компетентності тих, хто навчається.

Ключові слова: соціальна компетентність, підходи, класичний університет, розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема підготовки компетентного фахівця, конкурентоздатного на ринку праці, є вельми актуальною. Як певна властивість суб'єкта, його інтегральна характеристика, конкурентоспроможність може бути розглянутою крізь призму його компетентності. Однією з ключових компетентностей сучасної людини є соціальна компетентність, сформованість якої дозволяє йому вільно функціонувати в суспільстві і жити у злагоді з ним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... В працях сучасних дослідників розглянуто процеси формування й розвитку різних складових соціальної компетентності: соціально-психологічної (Е. Белецький [4], А. Євсєєв [10]); соціально-перцептивної (Н. Єршова [12], О. Осєєва [26], А. Фатихова []); соціально-трудової (С. Кінаш [18]); соціально-екологічної (О. Перфілова [29]); соціокультурної (М. Боліна [5], Г. Поленової [34]); соціально-педагогічної (Н. Клименко [19]) й ін.

У роботах І. Захарової [13], Н. Калініної [14], Г. Марасанова та Н. Рототаєвої [23] певний акцент зроблено на вивченні психологічних основ соціальної компетентності.

На психолого-педагогічному супроводі процесу формування соціальної компетентності наголошувалось у працях О. Борисенко [7] та Н. Калініної [15].

Питанням забезпечення формування соціальної компетентності приділено увагу в дослідженні Н. Ляхової [22].

Різні аспекти формування й розвитку компетентності зазначеного виду в межах освітнього середовища навчального закладу досліджувались А. Демчук [9], Л. Каримовою [16], О. Колобовою [17], С. Краснокутською [20] тощо.

Аналіз зазначених досліджень дозволяє зробити висновок про те, що закладені в них ідеї формування і розвитку соціальної компетентності у представників різних вікових і соціальних груп, безперечно, мають значну теоретичну і практичну цінність. Однак, процес розвитку соціальної компетентності у студентів класичних університетів засобами використання ігрових технологій залишається майже недослідженим, що і обумовило вибір теми нашої статті. З огляду на те, що кожен дослідник, в залежності від теми та поставлених завдань, обирає підходи, положення яких є підґрунтям побудови певної моделі, ми пропонуємо детально розглянути зміст тих підходів, що задають вектор саме нашого дослідження.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у визначенні сутності положень системного, особистісного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного підходів, що можуть бути застосованими для побудови моделі розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження... Головною ознакою проведення будь-якого наукового дослідження є досконале вивчення необхідної сукупності методів, прийомів, засобів, що мають певне

застосування у педагогічній науці з метою чіткого окреслення позицій дослідника, та підходів що є підґрунтям дослідження.

Системний підхід. Цей підхід є підґрунтям для усіх наукових досліджень, бо він дозволяє скласти цілісне враження про об'єкт, що підлягає вивченню [25, с. 24]. Його застосовують для аналізу явищ як такої системи, що має визначену структуру, але ця система не може бути зведеною до суми елементів, що її утворюють [28, с. 527]. Складові елементи цієї системи мають певні особливості, що визначаються в залежності від місця елемента в її ієрархічній структурі. Характер взаємодії всередині самого елемента та між структурними елементами цієї системи має деякий вплив на увесь механізм відносин і стосунків, зокрема стосунків між членами суспільства, окремої особистості та соціуму. Системний аналіз явищ дозволяє визначити як причини їх виникнення, так і дослідити сам процес отримання конкретного результату, а потім визначити його вплив на причини, що спонукали до певних дій [11, с. 499].

В контексті зазначеної нами теми дослідження системний підхід застосовується для дослідження соціуму як певної одиниці, що включає до свого складу різні сфери суспільного життя людини. Системний аналіз індивіда, як представника конкретного соціуму, ґрунтується на положеннях про його належність як системи, як одиниці і як елементу соціальної системи до інших систем: біологічної та фізичної. У цих системах індивід набуває такі якості та ознаки, що є притаманними цим системам. У процесі свого розвитку людина, як система, проходить етап трансформації, набуваючи нових якостей та ознак. Системний аналіз людини передбачає вивчення процесу її еволюції, ґенезу уявлень про феномен особистості, роль цієї особистості у виникненні й розвитку інших систем, а також дослідження системоутворюючих факторів, що впливають на розвиток соціальності індивіда та забезпечують його саморозвиток [25, с. 31].

Серцевиною системологічних пошуків є структура, склад, механізми, функції, системоутворюючі фактори, тобто загальносистемні елементи із притаманними їм ознаками та характеристиками. Сучасні системні дослідження пов'язані із необхідністю вивчення й проектування складних систем у різних галузях: організації виробництва, біології, психології й ін.

Здобутки методології наукового пізнання та соціальної практики педагогів можна визначити через сутність концептуальних положень, що є підґрунтям для побудови освітнього середовища, спрямованого на гармонійний розвиток особистості. У контексті діяльності викладацького складу системний підхід віддзеркалює: уявлення про цілісність та динамічність навчального процесу, сутність аналізу й синтезу методів дослідження, застосування інтегрованих знань з площини гуманітарних та природничих наук у процес науково-педагогічних студій, застосування цього знання у пошуку можливих стратегій взаємодії досліджуваного явища з іншими явищами в межах компетентнісного, особистісного, особистісно-орієнтованого та інших підходів.

Освітній процес являє собою теж цілісну систему, що має специфічні характеристики. Головною ознакою цієї системи, на відміну від інших, є процес її функціонування на підґрунті психічних процесів суб'єктів педагогічної взаємодії (викладачів та студентів). Кожен із членів цієї взаємодії на основі власної діяльності під час розв'язання спільних актуальних питань навчання та виховання формує широкий спектр потоків, як певний спосіб виконання поставлених завдань [3, с. 24].

Роль системного підходу в ході пізнання, вивчення та дослідження процесу розвитку соціальної компетентності студентів в освітньому просторі класичного університету полягає в: осягненні та осмисленні інтегративності та цілісності всієї системи професійної підготовки; обумовленості її змісту сучасними соціальними вимогами, що ставляться до діяльності фахівця; унеможливленні статичності та односторонності у розумінні багатьох явищ та зв'язків, притаманних цій системі.

Особистісний підхід. Передумовами розробки підходу можна вважати процеси вивчення та аналізу досліджень, в яких особистість розглядається в різних ракурсах та аспектах.

Так, актуальне бачення особистісного підходу було висвітлено у роботах К. Роджерса [39], А. Маслоу [24] та В. Франкла [41]. Представники гуманістичної психології вважали, що заклади освіти мають розкривати унікальність «Я» кожної людини за допомогою системи дій, що дозволяють індивіду усвідомлювати себе суб'єктом взаємодії, виявляти та розкривати власні можливості, здійснювати значущі для суспільства і для самого себе справи, сприяти самоутвердженню та самореалізації [39, с. 318].

Сучасними дослідниками особистісний підхід [37, с. 209] розглядається з позицій суб'єкт-суб'єктної взаємодії як такий, що передбачає бачення педагогом в тому, хто навчається, учня, особистості, свідомого та надійного суб'єкта [37, с. 209]. Своєрідність та неповторність такої особистості збагачує колектив за умов відповідності змісту та різноманітних форм організації її життєдіяльності в освітньому просторі сучасним запитам і потребам суспільства.

Дослідження особистості через сукупність зовнішніх та внутрішніх умов дозволило вченим [32, с. 116] зазначити, що внутрішні умови, потенціал яких багатший за зовнішні впливи, є серцевиною діяльності людини, тому сама діяльність, її складові у вигляді певних дій та вчинків, а також психічні процеси, явища та властивості завжди є обумовленими самою особистістю.

Нам імпонує думка дослідників про те, що особистісний підхід можна розглядати як психолого-педагогічний принцип, підґрунтям якого є положення про цілісність особистості та її гармонійний розвиток. Засобами її вивчення є сукупність дослідницьких методів, якими користується педагогічні та психологічні науки [37, с. 126-127]. До цих особистісно-центрованих методів належать методи формування, проектування, психологічної підтримки та допомоги. В цьому контексті особистісний підхід є тим методологічним інструментарієм, що розроблений на засадах синтезу наукових положень педагогіки та психології про закономірності функціонування, структуру й розвиток особистості. Виходячи із зазначеного, пропонується така побудова особистісного підходу: змістовна наповненість феномену "особистість", тобто концептуальні уявлення про неї; комплексна діагностика її якостей; аналіз та концептуальна інтерпретація даних, отриманих в ході дослідження особистості; комплекс умов та методів, що забезпечують прояв якостей та гармонійний розвиток особистості у різноманітних видах діяльності.

Вважаємо, що вектором розвитку сучасної педагогічної системи, орієнтованої на особистість, має бути ґрунтовне дослідження якостей, що характеризують всі її підструктури. У цьому контексті особистісний підхід буде стрижнем системи ціннісної орієнтації особистості, що характеризує її позицію у соціальній взаємодії.

Зазначений підхід має розглядатися в якості одного з інструменту методології, як визначена сукупність концептуальних положень та ідей, педагогічних та психологічних технологій, що застосовуються в освітньому процесі з метою більш докладного цілісного вивчення й розуміння як самої особистості, так і закономірностей її розвитку.

Особистісно-орієнтований підхід. Цей підхід можна вважати похідною особистісного підходу, що включає положення про континуум форм, методів, технологій педагогічної взаємодії між суб'єктами освітнього простору [37; 38]. Особистісно-орієнтований підхід є пріоритетним підходом, положення якого застосовується для організації й забезпечення результативності навчально-виховного процесу в сучасних умовах, а також до визначення моделей і форм освітніх систем.

Українським ученим І. Підласим [31], на підґрунті аналізу основних положень особистісного й особистісно-орієнтованого підходів, була запропонована до розгляду дефініція «особистісно-зорієнтовані педагогічні технології». Передумовами появи нових надбань і здобутків педагогічної науки дослідник вважає: процес переорієнтації освіти на задоволення потреб людини; гуманізацію та оптимізацію освітньої галузі; реалізацію права, що передбачає вільний вибір індивідом різних форм здобуття освіти. Важливим постулатом особистісно-орієнтованого навчання, згідно з думкою дослідника, є визнання паритетності у стосунках між членами педагогічної взаємодії, визнання учасників педагогічного процесу неповторною індивідуальністю, що має розвиватися відповідно до поставлених цілей, власних намірів, наявних можливостей.

Нам імпонує ідея вченого про виокремлення поблажливої технології як вітчизняного варіанту особистісно-орієнтованого навчання, що має спрямування на ствердження концептуальних положень щодо сприяння процесу розвитку індивіда, а не формування його особистості. Компонентами цієї освітньої технології є: рушійні сили педагогічного процесу – паритетна взаємодія між його учасниками; мета взаємодії – розвиток смислової та ціннісної зон особистості; головне завдання – спрямованість дій педагога на підтримку позитивних змін, що відбуваються з індивідом, та подолання можливих негативних впливів на його розвиток; засоби взаємодії – можливість свідомого вибору, особистісна відповідальність за виконання справи, безконфліктна взаємодія, вивчення динаміки розвитку особистісних якостей [31, с. 116].

Підґрунтям концепції І. Якиманської [43] стало розуміння особистісно-орієнтованого навчання як основи значущої для особистості діяльності, в процесі якої вона набуває та упроваджує в життя власний досвід.

Нам імпонує думка дослідників, які розглядають особистісно-орієнтований підхід в якості провідної технології навчання у закладах вищої освіти [27]. Особистісно-орієнтоване навчання ставить у центр уваги унікальну особистість, яка є відкритою для сприйняття нових ідей, здатною до раціонального вибору у невизначених ситуаціях, реалізації власних можливостей, розвитку та саморозвитку [27, с. 293].

На розумінні унікальності особистості було наголошено і в працях В.І. Бондаря, який акцентував увагу на тому, що визнання особливостей людини та врахування людського чинника має стати основним принципом особистісно-орієнтованої освіти [6, с. 100].

В структурі особистісно-орієнтованого підходу частина дослідників [8, с. 55] виокремлює особистісну й суб'єктну парадигми. В особистісній зроблено акцент на процесі розвитку ціннісно-емоційної сфери тих, хто навчається; в суб'єктній – на активність та самостійність в технічно-операційній площині. Зазначена структура має право на існування, але, згідно з нашою думкою, поза її межами залишаються особистісні якості індивіда, його мотиви та інтереси, ставлення до соціуму та його представників.

Цей підхід дає можливість визначити технології особистісно-орієнтованої освіти, що мають спрямування на: створення комфортного клімату для забезпечення процесу набуття необхідних знань; використання таких засобів, методів, прийомів, технік, що сприяють подальшому розвитку індивідуальних здібностей та власних

можливостей тих, хто навчається; застосування доцільних дій педагога, опосередкованих його особистісними та професійними якостями.

Особистісно-орієнтований підхід можна розглядати у тісному зв'язку із компетентнісним підходом. Так, деякі дослідники вважають, що особистісно-орієнтований підхід можна вважати засобом формування та розвитку професійної компетентності [2]. Виходячи із постулату про унікальність будь-якої особистості, що виявляється в ході діяльності, в тому числі й навчально-виховної, положення особистісно-орієнтованого підходу віддзеркалюють інтеграцію соціально важливих якостей особистості, що набувають подальшого розвитку під час професійної підготовки у закладах вищої освіти. Отже, згідно з думкою вчених, результатом застосування особистісно-орієнтованого підходу, є усвідомлення майбутніми фахівцями змісту їх професійної діяльності та створення певних умов для розгортання їх власної індивідуальності під час навчання. Досягнення такого результату можливо за умов виокремлення основних напрямків реалізації зазначеного підходу, серед яких: формування необхідних професійних якостей у майбутніх фахівців та моделювання структур їх особистості через використання механізмів формування світоглядної позиції [2, с. 18].

Таким чином, шляхи реалізації особистісно-орієнтованого підходу полягають у: створенні в закладах вищої освіти такого освітнього середовища, в якому є всі умови для соціального, інтелектуального, культурного, творчого розвитку індивідуальності; визначенні й застосуванні технологій та методів навчання, що мають спрямування на досягнення конкретної мети – розвитку особистісного ставлення до соціуму, навколишнього середовища, професійної діяльності; створенні підґрунтя для оцінювання та вимірювання рівня особистісно-професійного зростання здобувачів освіти; сприянні розширенню меж заочно-дистанційної форми навчання [33, с. 28].

Компетентнісний підхід. Необхідність розробки основних положень компетентнісного підходу обумовлена сучасними умовами розвитку суспільства [42]), тенденціями глобалізації економіки, а також євроінтеграцією та світовою інтеграцією. Нарощування процесів, пов'язаних з гармонізацією та адаптацією європейської системи вищої освіти до умов освітнього розвитку країн пострадянського простору, призвело до розуміння необхідності універсалізації перетворень стосовно циклів навчання майбутніх фахівців, визначення ступенів для неповної вищої освіти, забезпечення академічної мобільності викладачів та студентів, міжнародного визнання системи освітніх кредитів та вчених ступенів. Зазначені процеси зумовлюють й термінологічну уніфікацію у визначенні основних смислоутворюючих категорій, якими є «компетенція» та «компетентність» [30; 35]. В умовах глобалізації економіки та освіти пріоритетним стає принцип компетентності майбутніх фахівців замість принципу адаптивності до умов соціального середовища [36].

Компетентнісний підхід являє собою сукупність загальних положень як основи визначення мети освіти, відбору її змісту, організації освітнього процесу, оцінки отриманих освітніх результатів [21]:

- метою сучасної освіти є формування у здобувачів освіти здатностей до самостійного розв'язання проблем, що можуть виникати у різних сферах діяльності на підґрунті набутого й присвоєного соціального досвіду, складовою якого є їх власний досвід;

- зміст освіти має віддзеркалювати соціальний досвід вирішення світоглядних, моральних, пізнавальних й інших проблем;

- організація освітнього процесу має полягати у створенні всіх необхідних умов, що сприятимуть процесу набуття студентами необхідного досвіду самостійного розв'язання проблем, що виникають під час пізнання, комунікації й інших видів діяльності, завдячуючи яким відбувається засвоєння змісту освіти;

- оцінювання освітнього результату має здійснюватися на підґрунті ретельного аналізу рівнів освіченості, що були досягнуті студентами на певному етапі навчання.

Зазначені положення свідчать про те, що основою сучасної освіти є базові знання, відповідні вміння, навички, способи навчання [1], що уможливають процес набуття й відтворення власного досвіду майбутніми фахівцями під час виконання ними соціально-значущої діяльності.

Цей підхід дає нове розуміння феномену освіченості, структуру якого складає не тільки теоретичний «знанневий», а й діяльнісний та творчий досвід, що формується на підґрунті реалізації особистістю смислопошукової, самооцінної, рефлексивної й ін. функцій. Отже, особливістю компетентнісного підходу є його практична спрямованість, бо цей підхід віддзеркалює діяльнісний характер освіти, не заперечуючи важливості глибоких й широких знань як основи акту свідомої діяльності.

Висновки... Отже, в контексті дослідження проблеми розвитку соціальної компетентності студентів класичних університетів нами було розкрито основні положення системного, особистісного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного підходів, що стануть підґрунтям побудови моделі розвитку компетентності зазначеного виду в закладах вищої освіти засобами використання ігрових технологій.

Використана література:

1. Андреев А. Знание или компетенции? *Высшее образование в России*. 2005. № 2. С. 3-11.
2. Артемов В.Ю. Особистісно-орієнтований підхід та модель світу інформаційного аналітика. *Педагогічний процес: теорія і практика*. [зб. наук.праць]. К.: ЕКМО. Випуск 2, 2005. 215 с.

3. Архангельский С.И. Лекции по научной организации учебного процесса в высшей школе. М., 1976. 200 с.
4. Белецкий Э.И. Педагогические аспекты формирования социально-психологической компетентности работников таможенной службы: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08. М., 2001. 28 с.
5. Болина М.В. Формирование социокультурной компетентности будущего учителя: дис... канд. пед. наук: 13.00.08. Челябинск, 2000. 176 с.
6. Бондар В.І. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Либідь, 2005. 264 с.
7. Борисенко Е.Н. Педагогическое сопровождение формирования социальной компетентности студентов вузов: автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.01. Кемерово, 2013. 38 с.
8. Гуманистическая парадигма и личностно-ориентированные технологии профессионального педагогического образования / под ред. В.Л. Матросова. М.: Прометей, 1999. 116 с.
9. Демчук А.А. Развитие социальной компетентности студентов в поликультурной образовательной среде вуза: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01. Ставрополь, 2010. 171 с.
10. Евсеев А.В. Формирование социально-психологической компетентности молодых руководителей: дис... канд. психол. наук: 19.00.05. М., 1998. 191 с.
11. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. К., 2008. 1040 с.
12. Ершова Н.Н. Развитие социально-перцептивной компетентности в системе профессионального общения: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.13. М., 1997. 24 с.
13. Захарова И.Г. Психологические основы проектирования и реализации социальной компетентности студентов вуза. *Психология обучения*. 2008. № 1. С. 95-105.
14. Калинина Н.В. Психология социальной компетентности школьников: монография. Самара: Изд-во СГПУ, 2005. 296 с.
15. Калинина Н.В. Развитие социальной компетентности школьников в образовательной среде: психолого-педагогическое сопровождение: Монография. Ульяновск: УИПКПРО, 2004. 228 с.
16. Каримова Л.Ш. Формирование социальной компетентности будущих педагогов-психологов: дис... канд. пед. наук: 13.00. Казань, 2010. 235 с.
17. Колобова О.В. Формирование социальной компетентности выпускника классического университета (на примере изучения иностранного языка): дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Рязань, 2003. 195 с.
18. Кинаш С.Д. Формирование социально-трудовой компетентности у незанятой молодежи в условиях клубной работы: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Калининград, 2007. 22 с.
19. Клименко Н.Ю. Социально-педагогическая компетентность специалистов социальной сферы. *Педагогика*, 2003. №2. С. 22-28.
20. Краснокутская С.Н. Формирование социальной компетентности студентов вуза: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Ставрополь, 2006. 23 с.
21. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании. *Школьные технологии*. 2004. № 5. С. 3-12.
22. Ляхова Н.В. Педагогическое обеспечение формирования социальной компетентности студентов педагогического вуза: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01. Красноярск, 2008. 225 с.
23. Марасанов Г.И., Рототаева Н.А. Социальная компетентность: психологические условия развития в юношеском возрасте. М.: Когито- Центр, 2003. 171 с.
24. Маслоу А. Самоактуализация личности. М.: Рафл.-бук, Веклер, 1997. 300 с.
25. Наукові підходи до педагогічних досліджень: монографія / за заг. ред. В. Лозової. Харків, 2012. 348 с.
26. Осева Е.А. Развитие социально-перцептивной компетентности педагогов в системе повышения квалификации: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Тобольск, 2002. 230 с.
27. Основы педагогики высшей школы: учебное пособие / [Товажнянский Л.Л., Романовский О.Г., Бондаренко В.В., Пономарев О.С., Черванева З.О.]. Харьков: НТУ „ХПИ”, 2005. 600 с.
28. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. Мн.: «Соврем. слово», 2005. 720 с.
29. Перфилова О.Е. Развитие социально-экологической компетентности педагога в профессиональном образовании: автореф. дис... канд. пед. наук: 13 00 08. М., 2007. 29 с.
30. Петров А.Ю. Основные концепты компетентностного подхода как методологической категории. *Альма Матер. Вестник высшей школы*. 2005. № 2. С. 54-60.
31. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. 616 с.
32. Платонов К.К. О системе психологии. М.: Мысль, 1972. 216 с.
33. Платонова Н.М. Дидактика социального образования: особенности обучения социальной работе. СПб.: СПбУ, 2001. 168 с.
34. Поленова А.Ю. Формирование социокультурной компетентности учащейся молодежи средствами письменной коммуникации: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.05. Ростов н/Д, 2006. 22 с.
35. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Д. Равен; пер. с англ. под общ. ред. В.И. Белопольского. М.: Когито-Центр, 2002. 396 с.
36. Реформы образования: Аналитический обзор / Под ред. В.М. Филиппова. М.: Центр сравнительной образовательной политики, 2003. 303 с.
37. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: навчальний посібник. Київ: ІЗМН, 1996. 236 с.
38. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. К.: Ніка-Центр, 2003. 204 с.
39. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека: [пер. с англ.; под ред. Исениной Е.И.]. М.: Прогресс, 1994. 480 с.

40. Фатыхова А.Л. Формирование социально-перцептивной компетентности социальных педагогов в процессе обучения в вузе: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05, 13.00.. Москва, 2005. 46 с
41. Франкл В. Человек в поисках смысла. М.: Прогресс, 1990. 367 с.
42. Шишов С.Е., Агапов И.Г. Компетентностный подход к образованию: прихоть или необходимость? *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2002. № 2. С. 58-62.
43. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе. М.: Сентябрь, 2000. 176 с.

Жукова О.А.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОБЛЕМЕ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

В статье дан анализ системному, личностному, личностно-ориентированному и компетентностному подходам к развитию социальной компетентности студентов классических университетов. Дано определение понятию «методология», которое рассматривается как система принципов, а также способов построения и организации теоретической и практической деятельности. Система принципов, являющихся основой указанных подходов, позволяет разрешить противоречия, возникающие в процессе развития социальной компетентности соискателей высшего образования как на уровне общенаучной методологии, так и на уровне конкретно научной методологии и технологического уровня во время организации и проведения научного исследования по развитию у обучающихся компетентности указанного вида.

Ключевые слова: социальная компетентность, подходы, классический университет, развитие.

Zhukova O.A.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE CONSIDERATION OF THE PROBLEM OF DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL COMPETENCE OF CLASSICAL UNIVERSITIES

In the article there is the analyze of the systemic, personal, personality-oriented and competence approaches for the process of developing students' social competence at classical universities. The definition of the concept "methodology" is given and considered as a system of principles, as well as the ways to create and organize theoretical and practical activities. The system of principles which are the base of pointed out approaches allows to solve contradictions arising in the process of developing social competence of aspirants of higher education at the level of general scientific methodology and at the level of specifically scientific methodology and at the technological level during the organization and carrying out the scientific research for the development of the pointed out kind of the competence.

The systematic approach is considered as one of the approaches which states determine the integrity, hierarchy, presence of structure, and the multiplicity of the researching phenomenon.

The personal approach is presented as a position, which is determined by: value attitude to the student; help and support in the processes of development, self-development, self-realization, self-determination.

Personality-oriented approach is showed as a component of the personal approach. Its states are aimed at researching and solving the problems which have personal importance for the individual..

The states of the competence approach are important for determining the purpose of education and its content, the organization of the educational process and its assessment.

Key words: social competence, approach, classical university, development.

Подано до редакції 15.12.2018.

УДК 378.091.33-051:37.04-048.38

© 2018

Зімбалецький О.В.

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема підготовки майбутніх учителів до професійної консультативної діяльності. Зазначено, що актуальність піднятої проблеми зумовлена складними модернізаційними процесами у галузі освіти та функціонуванням різних соціальних інституцій (сім'ї, школи, виробництва, громадських організацій і об'єднань тощо). Обґрунтовано поняття «готовність майбутніх педагогів до професійної консультативної діяльності» та виокремлено головні її складові. Охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів до професійної консультативної діяльності.

Ключові слова: майбутні вчителі, професійна консультативна діяльність, освіта, готовність до консультативної діяльності.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі розвитку суспільства нашої держави посилилась увага до інноваційних процесів, які відбуваються в галузі освіти та зростаючі потреби громадян в одержанні якісних професійних освітніх консультативних послуг. Сьогодні Україна переживає складний період радикальних перетворень у галузі освіти, намагаючись вийти на рівень світових стандартів. Стратегія співпраці України з Євросоюзом передбачає поступове впровадження європейських освітніх стандартів, інтеграцію національної системи вищої освіти до Європейського простору вищої освіти для підготовки професійно-компетентних фахівців. В Україні на початок 2017/18 навчального року діяв 661 заклад вищої освіти (ЗВО). У 2017 році ЗВО країни було випущено 421131 фахівців, у тому числі й учителів [6].